

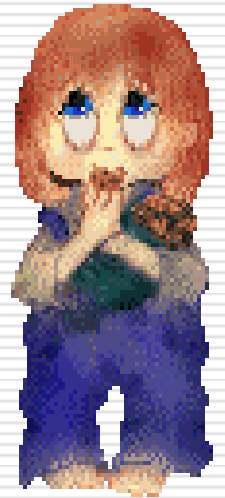
Beceri Eğitimi ve Önleyici Rehberlik

Prof. Dr. Serap NAZLI

-
- 21. yy. bireylerden bir çok beceri bekler.
 - Gelişimsel rehberlik modeli, öğrencilerin kişisel-sosyal, eğitsel ve kariyer gelişimlerini destekleyerek, çeşitli **yaşam becerileri** kazanmalarına odaklanır.

-
- Gelişimsel rehberlikte **yaşam becerileri** kazandırma ve **olası problemleri** önleme önemlidir.

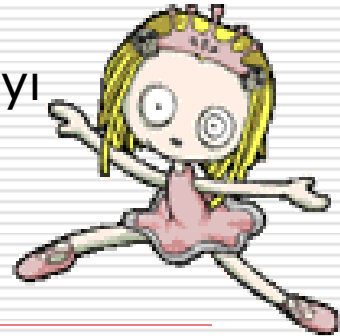
-
- Myrick (1997)'e göre PDR'de **dört temel yaklaşım** bulunmaktadır.
Bunlar: Çare bulucu, krize müdahale edici, gelişimsel ve önleyici yaklaşım.
 - PDR'nin gelişimsel işlevi **1960**'lardan itibaren, önleyici işlevi **1980**'lerden itibaren önem kazanmaya başlamıştır.

-
- *Beceri eğitimi programları* bireylere toplumda bağımsız, daha etkili, verimli, üretken vb. yaşayabilmelerine yardımcı olacak becerileri kazandırması için planlanan; belirli bir zaman süreci içinde sistemli, düzenli yapılan eğitim durumlarının / yaşantılarının tümüdür.

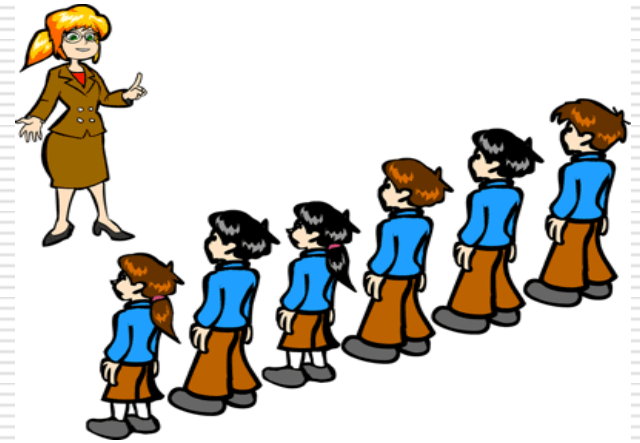

Beceri eğitimi programları ile öğrencilere:

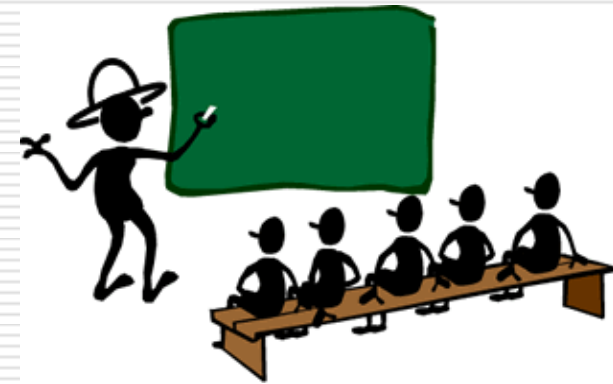
- ❑ kendini tanıma,
- ❑ kendine deđer verme,
- ❑ kişiler arası etkili iletişim kurma,
- ❑ kendi davranışlarını kontrol etme,
- ❑ etkili öğrenme ve ders çalışma,
- ❑ kariyer planlama,
- ❑ başa çıkma becerileri,
- ❑ amaç belirleme becerileri,
- ❑ karar verme - problem çözme becerileri vb. kazandırmayı hedefler.

□ **Önleyici eğitim** programları olası riskli davranışı önlemek ve/veya istenilmeyen bir davranışı ortadan kaldırmak amacıyla planlanan programlardır.

□ **3 konuda** önleyici programlar daha yaygındır: Şiddet, bağımlılık, cinsel eğitim.

Önleyici Rehberliğin 3 Düzeyi

- Korkut (2004) önleyici yaklaşımı temel, ikincil ve üçüncül olarak sınıflandırıldığını belirtmektedir.
- 1. Temel önleme hepsinin atası olarak görülür. *Temel önleme*, toplumdaki tüm sağlık bozukluklarının olmasını veya tekrarlanmasını azaltmaya çabalar ve henüz etkilenmemiş kişiler ile çalışmayı hedefler.
- 2. *İkincil önleme* çalışmaları henüz olmuş olayların süre ve sayı olarak yayılmasını engelleyen çabalardır.
- 3. *Üçüncül önleme* ise sorunların sonucunda oluşan bozuklukları, eksiklikleri azaltmayı hedeflemektedir. Tedavi/sağaltımı da içerdiği için geleneksel modellere dayanmaktadır.

-
- Beceri-önleyici eğitim programlarının temelinde **Albert Bandura'nın** Sosyal Öğrenme Modeli vardır.
 - Temel sayılıya göre sosyal beceriler öğrenilmiş davranışlardır.
 - Beceri-önleyici eğitim programları için bireysel-grupla **psikolojik danışma, sınıf rehberliği** müdahalelerinden yararlanılabilir.
 - Grup müdahaleleri daha etkilidir.

Beceri-önleyici eğitimde dikkat edilecek faktörler:

- ❑ Önleyici programlarda genel **yaşam becerilerine** de yer verilmelidir.
- ❑ Programlar **çocukları ve ergenleri kapsamalı** ve onların gelişim düzeylerine, **yaşlarına** ve **kültürüne** uygun olmalıdır.
- ❑ Öğretim yöntemi didaktik, tek yönlü değil; akran tartışma grupları, grupla problem çözme gibi karşılıklı **etkileşme dayalı yöntemler** kullanılmalıdır.
- ❑ Programlar **uzun süreli** olmalıdır.
- ❑ Programlar **ebeveynleri** de kapsamalıdır. Onlara ebeveyn tutumları, çocuklarını pekiştirme, aile içi iletişim gibi konularda eğitim verilmelidir.

Temel Yaşam Becerileri

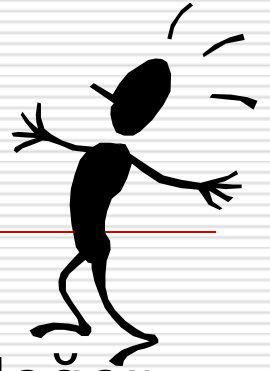
1. Kendini tanıma ve kabul etme
2. Etkili iletişim
3. Sorumluluk
4. Verimli ders çalışma
5. Kariyer planlama

Kendini tanıma ve kabul etme

- Kendini tanıma bir bireyin tüm özelliklerini (yani fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal) fark etmesi ve bunları değerlendirmesidir. Bir bakıma kişinin kendi benliğini keşfetmesi, “Ben kimim?” sorusunu yanıtlamasıdır.
- Kendini tanımak zordur ve çok yönlü araştırmayı gerektirir.

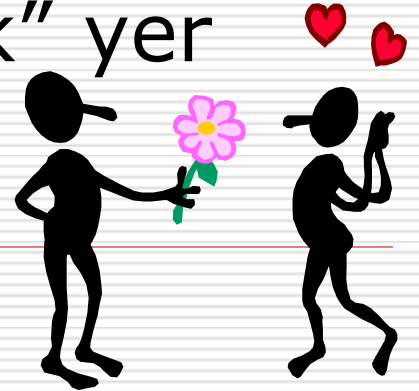

-
- Bireyin sahip olduğu tüm özellikleri algılamasına benlik, algıladığı özelliklere değeri vermesine **özsaygı** denir.
 - İlköğretim birinci kademedeki itibaren kendini tanıma ve kabul etme programlarında şu konulara yer verilebilir: Kendi özelliklerini (bedensel, sosyal, bilişsel özellikleri, hobileri, değerleri vb.) fark etme, benlik algısı, benlik-ideal benlik-benlik saygısı kavramları, ergenlik döneminin gelişim özellikleri, kimlik kazanma, kişilik-karakter-mizaç kavramları vb.

Kişiler Arası İletişim Becerileri

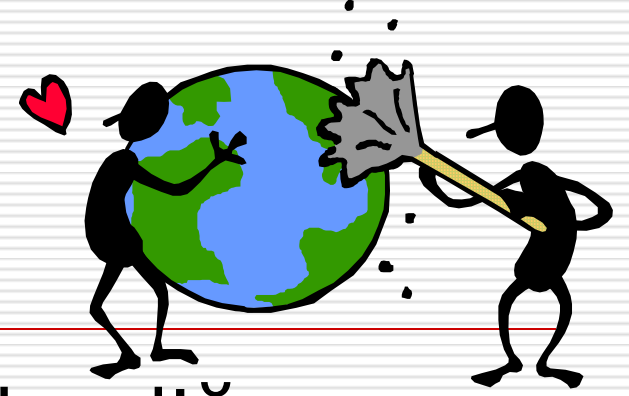
- ❑ İletişim, insanların mutluluğunda en önemli temel ihtiyaçlardan birisidir.
- ❑ Sağlıklı iletişim birlikteliği, sağlam ilişkileri de ifade eder.
- ❑ Kişiler arası iletişim temel olarak, duygu ve düşünce alışverişini yürütme düzenleridir.
- ❑ İletişimin özünde “anlaşılmak” yer alır.

Sorumluluk

- Sorumluluk başkalarının hakkına saygılı olmak ve kendi davranışlarının sonuçlarını yüklenmektir.
- Özen (2001)'e göre sorumluluk duygusuna sahip kişilerin özellikleri genel olarak şunlardır:
 - Kendisine ve başkalarına karşı sorumludur
 - Üstüne düşen görevleri yerine getirir
 - İşlerini kendi kendine yürütür ve başkalarına gereksiz yere yük olmaz
 - Öz değerinin bilincindedir
 - Duygu, düşünce ve davranışlarından yalnız kendisini sorumlu tutar
 - Yaşamdan bekledikleri, verdikleri ile orantılıdır
 - Hak etmediğini almaya kalkmaz

- Sorumluluđu öğrenmek de, diğer becerileri öğrenmeye benzer. Bunun için çocuklarımıza evde ve okulda bazı sorumluluklar verilmesi ve onlardan sorumluluklarına sahip çıkması beklenilmelidir.
- KGRP'nın en önemli amaçlarından birisini Myrick (1997), **toplumsal katılım** olarak açıklamaktadır.

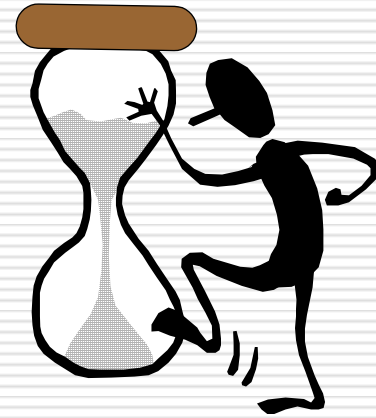
Etkili Öğrenme ve Ders Çalışma Becerileri

- ❑ Okul başarısı önemlidir.
- ❑ Etkili çalışmak zamanı, belirlenmiş amaçlar ve saptanmış öncelikler doğrultusunda programlı olarak kullanmaktır.
- ❑ Etkili çalışma programı içinde eğlenmeye, dinlenmeye, aileye, sevdiklerine zaman ayırmaya daima yer vardır.

□ Bu programlarda öğrencilere genel olarak öğretilen beceriler şunlardır:

- Zamanın iyi planlanması
- Çalışma ortamının düzenlenmesi
- Çalışma sürelerinin ve aralıklarının planlanması
- Not tutma
- Aktif dinleme
- Hızlı ve etkili okuma
- Özet çıkarma
- Hafızayı güçlendirme
- Güdülenme

Kariyer Plânlama Becerileri

- Kariyer planlama bireyin yaşamı boyunca yer alacağı işler ile ilgili görev ve pozisyonların, hedeflerin ve geleceğin planlaması olarak açıklanmaktadır.
- Amaç belirleme, karar verme ve problem çözme becerileri sağlıklı ve etkili bir yetişkinin sahip olması gereken en önemli becerilerdir.

